

อาหารสมอง

●วารกรณ์ สามโกเศศ
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ลูกคนเดียว 'ทำร้ายจีน'

การตัดสินใจดำเนินนโยบายในระดับชาติอย่างสมเหตุสมผล ณ จุดหนึ่งของเวลาอาจก่อให้เกิดผลเสียอย่างร้ายแรงในระยะยาวก็เป็นได้ ดังนโยบาย "ลูกคนเดียว" (One-child Policy) ของสาธารณรัฐประชาชนจีน ระหว่างปี 1978-1980

ทางการจีนมีการเตรียมการในเรื่องวางแผนครอบครัวอย่างเข้มข้น และประกาศใช้นโยบาย "ลูกคนเดียว" ในปี 1980 อย่างเด็ดเดี่ยว และมั่นใจว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องและสอดคล้องกับสถานการณ์ในขณะนั้น ในปี 1949 เมื่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน มีประชากรประมาณ 540 ล้านคน แต่เมื่อถึงปี 1976 ประชากรก็พุ่งขึ้นเป็น 940 ล้านคน หรือเพิ่มขึ้นเกือบหนึ่งเท่าตัวในเวลาเพียง 27 ปี

ตัวเลขนี้ยิ่งน่ากลัวเมื่อคำนึงถึงว่าระหว่างปี 1959-1961 มีคนจีนตายเพราะความอดอยากไปแล้วไม่ต่ำกว่า 15 ล้านคน (ทางวิชาการประมาณว่าอาจถึง 30 ล้านคนด้วยซ้ำ) ทางการจีนเห็นว่าจำนวนประชากรจะเป็นปัญหาใหญ่ต่อไปในวันข้างหน้า เพราะจะต้องให้ปัจจัยสี่ ซึ่งต้องการทรัพยากรมากมาย การมีประชากรขนาดใหญ่มากและสามารถตายได้ถึง 15-30 ล้านคนเพราะขาดอาหารในช่วงเวลา 2 ปี เป็นบทเรียนที่มีราคาแพงที่ต้องหลีกเลี่ยง

ในช่วงปลายทศวรรษ 1960 และต้นทศวรรษ 1970 มีการพูดกันมากในระดับโลกถึงเรื่องประชากรจะล้นโลก หนังสือชื่อ Limit to Growth สนับสนุนโดย Club of Rome และ Sierra Club เสนอโมเดลแสดงจำนวนประชากรโลกที่จะเพิ่มขึ้นมากและก่อให้เกิดความอดอยากอย่างน่ากลัว พรรคคอมมิวนิสต์จีนเมื่อได้มีประสบการณ์อันเลวร้ายจากความอดอยากครั้งใหญ่ และข้อมูลการถกเถียงในระดับโลกจึงออกนโยบายที่เฉียบพลันและรุนแรง นั่นก็คือบังคับให้แต่ละครอบครัวมีลูกเพียงหนึ่งคนเท่านั้น

เงินก้อนใหญ่ (ทั้งพ่อและแม่จ่าย) ผู้ใช้แรงงานสูญเสียสวัสดิการ ถูกไล่ออกจากงานดีๆ และเลยเถิดไปถึงการบังคับให้ทำแท้ง การบังคับให้ทำหมัน ตลอดจนการดูแลอำนาจต่างๆ เพราะแต่ละท้องถิ่นสามารถใช้วิจารณญาณในการปฏิบัติได้ เมื่อเป็นดังนี้จึงเกิดการคอร์รัปชัน และความไม่พอใจของประชาชนแต่ไม่กล้าแสดงออก

ปัญหาสังคมที่เกิดตามมาคือการลักขโมยเด็กผู้ชาย บางกรณีมีความพยายามอยากได้ลูกชายโดยฆ่าเด็กหญิงลูกคนแรก ไม่มีการรับเด็กกำพร้าไปเลี้ยง (ลูกตนเองก็มีไม่ได้และมีได้แค่หนึ่งจะหาเรื่องไปเอาลูกคนอื่นมาเลี้ยงทำไม) มีการขายลูกชาย

สังคมจีนเห็นภาพการทำแท้งเด็กในครรภ์อายุ 7 เดือน ที่เต็มไปด้วยเลือด มีประสบการณ์น้ำตาตกเมื่อขออนุญาตแต่งงานและมีลูกไม่ได้ (ทุกอย่างต้องขออนุญาตทางการ) เคร่าโศก เพราะถูกบังคับให้ทำแท้งท้องที่สอง สารพัดความทุกข์ของประชาชนที่ต้องการความเป็นธรรมชาติของการมีครอบครัว

ในช่วงเวลาต่อมาคือกลางทศวรรษ 1980 ทางการจีนจึงเริ่มผ่อนปรนมากขึ้น เริ่มงวดกับคนที่อยู่ในเมืองโดยเฉพาะชาติพันธุ์อื่น (คนจีน) สำหรับคนที่อยู่ในชนบทไม่ว่าจะเป็นชนหรือไม่สามารถมีลูกได้ 2 คน เฉพาะชาติพันธุ์ไม่ใช่ชนเท่านั้นที่มีลูกได้ 2 คนในเขตเมือง เช่นเดียวกับชนกลุ่มน้อยที่อยู่ในเขตห่างไกลเช่น ทิเบต จะมีลูกกี่คนก็ได้

จีนมีประชากร 1,008 ล้านคนในปี 1982 (เพิ่มจากปี 1976 เพียงประมาณ 60 ล้านคน) พรรคคอมมิวนิสต์จีนรู้ว่าเรื่องนี้สร้างความไม่พอใจสูงในหมู่ประชาชน ดังนั้นในปี 1987 จึงยอมให้ครอบครัวที่พ่อและแม่เป็นลูกโหลสามารถมีลูกได้ 2 คน บางกรณีลูกคนแรกเป็นหญิงก็ให้ขออนุญาตเพื่อมีลูกคนที่สองได้ (ควบคุมให้ลูก 2 คนเมื่ออายุห่างกัน 3-4 ปี)

ทางการจีนเห็นตัวเลขประชากรว่าในปี 2000 มี 1,266 ล้านคน (เพิ่มขึ้น 257 ล้านคนจากปี 1982 หรือในเวลา 18 ปี) และ 1,340 ล้านคน ในปี 2010 (เพิ่มขึ้น 74 ล้านคนในเวลา 10 ปี) ดังนั้นจึงเริ่มผ่อนปรนมากขึ้นในปี 2013 จึงประกาศให้คู่ที่พ่อหรือแม่เป็นลูกโหลขออนุญาตมีลูกได้ 2 คน (กฎนี้สำหรับคนในเมือง ส่วนพวกในชนบทมีลูกได้ 2 คน อยู่แล้ว)

ก่อนปี 2030 จีนจะสูญเสียคนในวัยแรงงานไป 67 ล้านคน ในช่วงเวลาเดียวกับที่คนสูงอายุจะมีจำนวนเพิ่มขึ้น 1 เท่าตัว

สิ่งที่น่าประหลาดใจก็คือถึงแม้จะอนุญาตเช่นนี้ แต่ใน 11 ล้านคู่ซึ่งอยู่ในข่ายที่จะมีลูกคนที่สองได้นั้นในปี 2014 มีเพียง 1 ล้านคู่เท่านั้นที่ขออนุญาต ความจริงนี้ทำให้ทางการจีนตัดสินใจว่า ถึงเวลาของการยกเลิกนโยบาย "ลูกคนเดียว" ได้แล้วโดยเริ่มตั้งแต่ 1 มกราคม 2016 เป็นต้นไป โดยทุกครอบครัวสามารถขออนุญาตมีลูกคนที่ 2 ได้เสมอหน้ากันหมด **เหตุที่ทางการใจดีนั้นมิใช่เพราะต้องการให้ประชาชนพอใจพรรค** หากเหตุผลใหญ่ก็คือเมื่อมองไปข้างหน้าแล้ว **จีนจะประสบปัญหาด้านประชากรที่หนักหน่วงเช่นเดียวกับหลายประเทศในโลก** ก่อนปี 2030 จีนจะสูญเสียคนในวัยแรงงานไป 67 ล้านคน ในช่วงเวลาเดียวกับที่คนสูงอายุจะมีจำนวนเพิ่มขึ้น 1 เท่าตัว (ก่อน 2050 หนึ่งในสามของประชากรจีนจะมีอายุเกิน 60 ปี)

นอกจากนี้ประชากรจีนก็มีแต่จะลดลงในอนาคตจนทำให้แรงงานมีจำนวนน้อยลง มีคนประเมินว่าในปี 2030 ประชากรจีนจะมีจำนวนสูงสุดที่ประมาณ 1,429 ถึง 1,346 ล้านคน และจะลดลงแน่นอนว่าโครงสร้างประชากรเช่นนี้เป็นผลพวงจากนโยบาย "ลูกคนเดียว"

โดยไม่ต้องสงสัย อัตราเจริญพันธุ์ (จำนวนลูกโดยเฉลี่ยของผู้หญิงหนึ่งคนในชีวิต) ของจีนอยู่ที่ประมาณ 5 เมื่อต้นทศวรรษ 1970 ลดลงเหลือ 1.6 ในปัจจุบัน (ของไทยคือ 1.41)

การเลิกนโยบาย "ลูกคนเดียว"

ไม่สามารถช่วยทดแทนแรงงานที่หายไปจำนวนมาก เพราะมีหลักฐานให้เห็นว่าต่อให้มีลูก 2 คน ได้ก็มีหลายครอบครัวมากที่ไม่ยอมมีเหตุผลง่าย ๆ ก็คือการมีลูกอีกคนนั้นต้องใช้จ่ายเงินอีกมากมาย และทำให้เสียเวลาเสียโอกาสในการทำมาหารายได้ (ในสมัยจีนเก่าที่ไม่มีงานให้ทำ การมีลูกคนที่สองไม่ทำให้เสียโอกาสในการทำมาหารายได้)

โรงเรียนของรัฐที่ดีก็มีจำนวนที่จำกัด และอาจต้องจ่ายเงินพิเศษ หรือถ้าเข้าโรงเรียนเอกชนก็มีราคาแพงกว่ามาก ค่าครองชีพก็สูง โดยเฉพาะคนที่อยู่ในเมือง ดังนั้นการยกเลิกนโยบาย "ลูกคนเดียว" จึงไม่เป็นผลทำให้ครอบครัววิ่งไปขออนุญาตมีลูกคนที่สองกันมากมาย

ความบิดเบี้ยวของการมีผู้ชายมากกว่าผู้หญิงถึง 30 ล้านคน ในปี 2020 เป็นผลพวงจากนโยบาย "ลูกคนเดียว" ที่เกิดจากความพยายามมีลูกผู้ชายให้ได้เพราะมีได้เพียงคนเดียว (บ้านเราปัจจุบันมีหญิงมากกว่าชาย 800,000 คน ตัวเลขนี้อาจถึง 1 ล้านคนในเวลาไม่นาน)

การมีแรงงานจำนวนมากจนค่าแรงในประเทศต่ำและผลิตสินค้าในราคาต่ำกว่าคู่แข่ง เป็นจุดแข็งของเศรษฐกิจจีน หากต้องการเดินไปในทิศทางที่ประสบผลสำเร็จเช่นที่ผ่านมาแรงงานก็จะขาดแคลนในเวลาไม่เกิน 15-20 ปี การจะนำเข้าแรงงานจากต่างประเทศหรือการอพยพเข้าจีนเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก เพราะไม่มีความคุ้นเคย และจำนวนที่ขาดนั้นเป็นล้านๆ คนต่อปี

จำนวนชายที่มากกว่าหญิงเป็นสิบล้านคนจนหาภรรยาได้ยากขึ้น อาจนำไปสู่ปัญหาทางเพศในสังคม ปัญหาความรุนแรง ตลอดจนปัญหาความรุนแรงต่างๆ

Malthus (ค.ศ. 1766-1834)

นักประชากรยุคแรกบอกว่าอำนาจอันยิ่งใหญ่ในการเพิ่มขึ้นของประชากรไม่อาจหยุดยั้งได้ โดยปราศจากความปอดรัวและความชั่วร้าย